

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An in Deo, præter modum cognoscendi creaturas possibles in
essentia sua tanquam in causa, detur alius, quo illas in seipso immediatè
cognoscat, seu independenter ab essentia divina, priùs ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ARTICULUS II.

*An in Deo, præter modum cognoscendi creaturas
possibiles in essentia sua tanquam in causa, de-
tur aliis, quò illas in seipsis immediatè cognos-
cat, seu independentè ab essentia divina, prius
visa & cognita?*

46. **H**æc quaestio magni ponderis est, ex ea si-
quidem tanquam ex præcipuo fundamen-
to, dependet positio vel destructio scientiæ me-
diæ: Si enim Deus non cognoscat res immediatè
in seipsis, sed solum in seipso, & in sua essentia &
omnipotentia tanquam in causa: cum illa non
sit causa rerum, nisi ut determinata & applicata
per divinæ voluntatis decretum; eò quòd Deus
non sit agens naturale, sed liberum, & operetur
omnia, juxta consilium voluntatis suæ, ut ait
Apostolus; manifestum est, futura contingentia
non esse cognoscibilia ab intellectu divino in-
dependentè à decreto, & in signo rationis il-
lud antecedente; & sic vacat scientia mediæ,
quæ est cognitio futurorum contingentium
conditionatorum ante decretum: è contra verò,
si Deus creaturas cognoscat immediatè in seip-
sis, & independentè ab essentia divina prius
cognita, poterit cognoscere res futuras inde-
pendentè à decreto, & sic dabitur in illo scientia
mediæ. Unde Suarez, Valentia, Granado, &
alii ex Recentioribus, advertentes juxta doctri-
nam SS. Patrum, (præsertim Dionysii, Augustini,
& Thomæ, quorum testimonia articulo præce-
denti retulimus) non posse negari Deum crea-
turas in sua essentia & omnipotentia tanquam
in causa cognoscere, & omnes Vazquezii inter-
pretationes esse violentas, distortas, & à mente
illorum SS. Patrum penitus alienas, fatentur
Deum hoc modo creaturas cognoscere. Verum-
tamen ut Deo affingere possint scientiam medi-
æ, seu cognitionem futurorum independentem
à decreto, docent, præter hunc modum
cognoscendi creaturas in essentia divina tan-
quam in causa, dari alium quòd Deus illas in
seipsis immediatè cognoscit, seu independentè
ab essentia & omnipotentia sua prius visa &
cognita. Contra verò Thomistæ, & alii scientiæ
mediæ impugnatores, contendunt hunc poste-
riorem modum cognoscendi creaturas esse im-
perfectum, indignum Deo, & infinitæ ejus per-
fectioni plurimum derogare, subindeque illum
excludunt, ac docent Deum non aliter cognos-
cere creaturas possibiles, aut futuras, quam in
essentia & omnipotentia sua tanquam in causa,
ac medio prius cognito. Unde sit.

§. 1.

*Conclusio negativa statuitur, & probatur ex
SS. Patribus.*

47. **D**ico igitur: Non datur in Deo cognitio
creaturarum possibilium in seipsis imme-
diatè, seu independentè ab essentia divina,
prius visa & cognita.

Probatur primò ex Dionysio cap. 7. de divin.
nomin. ubi de Deo loquens, sic ait: *Non secundum
visionem singulis se immittit, sed secundum cause con-
tinentiam scit omnia.* Et infra: *Divina sapientia
seipsam cognoscens scit alia.* Et tertius: *Deus ea qua
sunt noscit, non rerum notitiâ, sed sui.* At si Deus,
præter scientiam possibilium in seipso, illa in se-

A ipsis immediatè cognosceret, secundum visio-
nem singulis se immitteret, & illa sciret, non se-
ipsum noscens, & notitiâ, non sui, sed creatura-
rum propriâ: Ergo juxta Dionysium, Deus non
cognoscit creaturas possibiles immediatè in se-
ipsis, sed tantum in seipso, & mediatè, seu in es-
sentia divina prius visa & cognita.

B Minor pro prima parte manifesta est, nam co-
gnoscens, secundum visionem se immittit ob-
jecto, non est ab illo accipere speciem, quia in
hoc non se immittit cognoscens objecto, sed po-
rius objectum se immittit cognoscenti: Ergo est
immediatè ergo objectum versari, non enim vi-
detur in quo alio consistere possit; & conse-
quenter si Deus creaturas possibiles cognoscit
immediatè in seipsis, se immittit secundum vi-
sionem creaturis.

C Pro secunda parte etiam constat, nam Deus
cognosceret creaturas possibiles, mediatè in se-
ipso, & immediatè in seipsis: Ergo cognosceret
illas, non solum notitiâ quâ se cognoscit, sed
etiam aliâ notitiâ, quòd à Dionysio negatur;
nam illius sensus est exclusivus, aliâ non suffi-
cienter explicasset modum quòd creaturæ à Deo
cognoscuntur.

D Denique pro tertia parte suadetur: Notitiâ il-
lius objecti dicitur, ad quòd immediatè & pri-
maridò terminatur: Sed notitiâ quâ Deus creatu-
ras possibiles, in seipsis immediatè cognosceret,
illas haberet pro objecto immediato & prima-
rio: Ergo si daretur in Deo talis cognitio, cog-
nosceret creaturas, non sui, sed illarum notitiâ.
Neque obstat talem cognitionem non nasci
à specie ab illis accepta, sed ab ipsa essentia divi-
na gerente munus speciei, ut dicatur creatura-
rum propria, si semel immediatè terminatur ad
illas. Notitiâ enim quam Angeli habent de re-
bus, nec habetur per species ab illis acceptas,
sed à Deo immediatè infusa, ut ostenditur in
Tractatu de Angelis; & tamen quia ad res im-
mediatè & in seipsis terminatur, verè dicitur re-
rum cognitarum propria notitiâ: Ergo si notitiâ
quam Deus habet de creaturis possibilibus, im-
mediatè ad illas terminetur, licet non procedat
à specie ab ipsis causata, verè erit & dicitur no-
titiâ rerum possibilium propria, subindeque fal-
sa erit propositio Dionysii.

E Confirmatur: Dionysius loco citato probat
Deum non sumere cognitionem à rebus, & ex-
tra seipsum nihil cognoscere, quia omnia cog-
noscit in seipso tanquam in causa, ait enim: *Et-
nim si secundum unam causam, Deus omnibus existen-
tibus esse tradidit, secundum eandem causam sciet om-
nia, & non ex existentibus sumet ipsorum cognitionem.*
Ergo non solum intendit docere, quòd Deus
non cognoscit creaturas extra seipsum, sed in
seipso, ex eo quòd non accipiat species à rebus,
sed etiam ex eo quòd illas cognoscat in sua es-
sentia ut in causa, & medio prius cognito, non
verò in seipsis immediatè.

Probatur secundò conclusio ex aliis SS. Pa-
tribus: Ambrosius enim Tractatu in symbolo
cap. 1. hæc scribit: *Licet omnia caelestia, &
terrestria, ac minima quaque prospiciat Deus, ni-
hil tamen extra intelligere, sed singula in se intue-
ri dicitur.* Et D. Augustinus lib. 83. quaestio-
num, quaest. 46. ait: *Sacrilegum esse asserere,
quòd Deus exeat extra se ad aliquid cognoscendum.*
Quæ verba exponens D. Thomas hic art. 5.
ad 1. dicit: *Illæ verba Augustini dicentis Deum nihil
extra se cognoscere, sic esse intelligenda, non quasi
Deus*

Deus nihil quod sit extra se intueatur; sed quia id quod est extra seipsum, non intueatur nisi in seipso. Unde in fine corporis sic concludit: Igitur dicendum est quod Deus seipsum videt in seipso, alia autem a se videt, non in ipsis, sed in seipso. Ergo juxta D. Thomam, & alios SS. Patres, non datur in Deo cognitio immediata creaturarum in seipsis, sed mediata solum, in essentia divina tanquam in causa.

54. Nec tam evidentia & expressa testimonia eludi possunt solita responsione Adversariorum, qui dicunt D. Thomam, & alios SS. Patres asserentes Deum non cognoscere creaturas in seipsis, solum intendere quod illas non cognoscat per species à rebus acceptas, sicut nos eas cognoscimus, sed per suam essentiam gerentem vices speciei ad illarum cognitionem.

Nam contra hanc elutionem est primò quod SS. Patres jam relati ex eo probant Deum non cognoscere creaturas in seipsis immediate, seu extra seipsum, quia illas cognoscit in seipso: Ergo non solum intendunt docere quod Deus non cognoscit creaturas in seipsis, ex eo quod non accipiat species à rebus, sed ex eo quod eas cognoscat in sua essentia, ut in medio prius cognito.

Secundò, si SS. Patres solum vellent excludere à Deo hanc imperfectiorem, nempe hoc quod est accipere species à rebus, nihil speciale ipsi tribuerent, quod creaturis non possit competere, cum etiam Angeli non intelligant per species à rebus acceptas: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

Tertiò, aliud est cognoscere creaturas immediate, & aliud eas cognoscere per species à rebus acceptas: oculus enim v.g. immediate videt colores, & tamen accipit speciem ab illis, & Angelus contra mediate cognoscit hominem, vel leonem, & tamen ab illis non accipit species, sed eas habet à Deo in creatione infusas: Ergo impertinenter omnino probaret D. Thomas, Deum non cognoscere creaturas immediate in seipsis, ex eo quod non cognoscat illas per species à rebus acceptas.

Quartò, Cognosci aliquid cognitione immediata, est verè & propriè cognosci in seipso: Sed D. Thomas absolute negat creaturas à Deo cognosci in seipsis: Ergo negat cognosci cognitione ad illas terminatà immediate.

Denique, Eo ipso quod creaturæ non cognoscantur à Deo per speciem illarum propriam, sed per essentiam divinam gerentem vices speciei, non possunt immediate & primariò cognitionem divinam terminare, sed mediate tantum & secundariò, ut constabit ex statim dicendis: Atque D. Thomas loco citato docet creaturas cognosci à Deo per essentiam divinam gerentem vices speciei, aut enim: *Deus seipsum videt in seipso, alia autem a se videt, non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso*: Ergo juxta D. Thomam, non datur in Deo cognitio immediata possibile in seipsis, sed mediata tantum, quæ ea in sua essentia & omnipotentia, ut in causa, cognoscit.

§. II.

Eadem veritas ratione suadetur.

55. Plures etiam in favorem nostræ conclusionis rationes efficaces adduci possunt. Prima est: In Deo, utpote infinite perfecto, non potest admitti duplex modus cognoscendi

Tom. I.

A creaturas, quorum unus sit perfectior, & alter minus perfectus: Sed modus cognoscendi creaturas, in essentia divina tanquam in causa, est multò perfectior & nobilior, quàm modus illas cognoscendi immediate in seipsis, ut articulo precedenti ostendimus: unde in Angelis beatis, cognitio matutina per quam vident creaturas in verbo, & in essentia divina tanquam in causa, multò perfectior est, quàm cognitio vespertina, per quam illas cognoscunt extra verbum, & immediate in seipsis, juxta illud Augustini quod supra retulimus: *Cognitio creaturæ in seipso, decoloratior est, quàm cum in Dei sapientia cognoscitur, veluti in arte per quam facta est*: Ergo præter modum cognoscendi creaturas possibile in essentia divina tanquam in causa, non debet admitti in Deo alius, quò illas in seipsis immediate, & independenter ab essentia sua prius cognita, intueatur.

56. Secunda est, Eo modo cognoscuntur creaturæ ab intellectu divino, quò representantur per speciem quâ intelligit: Sed non representantur in se & ratione sui, sed mediate & in alio, scilicet in Deo ut prius representato: Ergo non cognoscuntur immediate in seipsis, sed mediate in Deo prius cognito. Major constat, Cum enim ex intellectu & objecto, mediâ specie, adæquatum intellectionis principium constituatur, nihil potest intellectus intelligere, nisi per speciem representetur: Ergo nec poterit immediate intelligere, quod immediate in specie non continetur. Minor autem probatur. Species quâ divinus intellectus intelligit, est sola divina essentia: At hæc non representat immediate creaturas, sed mediate, Deo prius representato: Ergo species quâ divinus intellectus intelligit, non representat immediate creaturas, sed solum mediate.

57. Respondebis primò, juxta doctrinam Vazquezii, negando suppositum Majoris, quod scilicet Deus creaturas per speciem intelligat, cum enim non implicet dari intellectum, seipso, absque concurrenti speciei, ad intelligendum completum, & talis independentia & omnimoda completio perfectionem dicat, non debet denegari intellectui divino, utpote summè perfecto.

Sed hæc responsio in primis aperte contrariatur D. Thomæ, qui hic art. 5. in corp. & in solut. ad 3. docet essentiam divinam esse speciem intelligibilem, quâ Deus seipsum & creaturas cognoscit. Pugnat etiam cum doctrina Augustini assentientis ex objecto & potentia pari notitiam, sicut ex concursu maris & fœminæ gignitur proles; nec non contra communem Theologorum sententiam, assentientium essentiam divinam ubi mentibus beatorum ut speciem & formam in esse intelligibili, in ordine ad cognitionem sui & creaturarum: si enim essentia divina respectu intellectus beati gerat vices speciei, hoc nullam importat imperfectiorem, subindeque non debet Deo denegari, in ordine etiam ad propriam intellectionem. Item si essentia divina non sit speciei & forma intelligibilis, representans creaturas intellectui divino, vix poterit reddi ratio, cur Verbum Divinum procedat ex cognitione creaturarum possibile, cum verbum non exprimat, nec representet in actu secundò, nisi quæ in specie intelligibili representantur in actu primò. Denique non minus est de ratione intellectionis, ab intellectu & objecto intra illum intelligibiliter constituto procedere, quàm de ratione volitionis procedere à voluntate, mediâ

Cc 2

objecti

objecti apprehensione. Sed implicat dari voluntatem quæ sit volitionis principium, nisi mediâ apprehensione objecti: Ergo pariter repugnat dari intellectum, qui sit principium intellectio- nis, sine concursu objecti intra ipsum constitu- ti in ratione intelligibilis. Sed objectum ut con- currens objective ad intellectum, gerit munus speciei. Ergo implicat intellectum sine spe- cie esse principium intellectio- nis: & per conse- quens sicut voluntas divina, quamvis infinita, non potest aliquid velle, nisi præviâ cognitione; ita intellectus divinus, etsi infinitè perfectus, non poterit aliquid intelligere, nisi mediâ specie increatâ, ipsâ nimirum divinâ essentia, gerente vices speciei & formæ intelligibilis.

38. Respondebis secundo cum aliis, negando Minorem: cum enim essentia divina sit species representans creaturas, quia continet illas emi- nenter, & contineat ipsas eminenter immedia- tè, illas immediatè representat.

Sed hæc etiam solutio sustineri nequit, primò quia objectum immediatè representatum per speciem, debet convenire cum illa in gradu im- materialitatis; ut docet D. Thomas supra quæst. 12. art. 2. inferens ex hoc principio nullam spe- ciem creatam posse representare quidditative Deum: Sed nihil creatum potest cum divina es- sentia talem convenientiam habere; cum gra- dus immaterialitatis divinæ consistat in exclu- sione omnis potentialitatis, quæ exclusio nulli enti creato competere potest: Ergo nihil crea- tum potest representari immediatè per essen- tiam divinam ut speciem.

Secundò, Representatio speciei, vel est ratio- ne similitudinis, vel ratione identitatis cum ob- jecto: Sed divina essentia nulli rei creatæ po- test esse perfectè similis, & multò minus cum ea identificari. Ergo essentia divina, ut species, nul- lam rem creatam primariò representare potest.

Tertiò, Essentia Angeli, ut species, solum se- ipsam per se primò & immediatè representat, alia autem à se, secundariò tantum, & mediatè, ut docetur in Tractatu de Angelis. Ergo pariter essentia divina, ut species, solum potest se ipsam primariò & immediatè representare, creaturas verò secundariò tantum & mediatè.

Denique, Si essentia divina ut habet rationem speciei, primariò & immediatè repræsenteret creaturas, illæ essent objectum specificativum, partiale saltem & inadæquatum, talis speciei in- creatæ: sicut in specie Angelica immediatè re- præsentant plures naturas, & unam independenter ab alia, ita ut humana v.g. non sit ratio cur leonina repræsenteretur, omnes illæ naturæ integrant objectum specificativum illius: Sed creaturæ non possunt pertinere ad objectum formale & specificativum essentia divinæ, ut habet rationem speciei increatæ: Ergo non pos- sunt ab illa primariò, sed tantum secundariò re- præsentari.

99. Tertia ratio conclusionis sumitur ex D. Tho- ma 1. contra Gent. cap. 48. ratione 1. ubi sic dis- currit: *Operatio intellectualis speciem & nobilitatem habet, secundum ad quod est per se primò intellectum, cum hoc sit ejus objectum: sicutur Deus aliud à se intelligeret, quasi per se & primò intellectum, ejus opera- tio intellectualis, speciem & nobilitatem haberet ab alio quam ab ipso. Hoc autem est impossibile, cum ejus opera- tio sit ejus essentia: & hæc quippe ens à se, nequeat ab alio distincto à Deo speciem capere: Sicutur impos- sibile est, quod intellectum à Deo primò & per se, sic*

A aliud ab ipso. Ex quibus verbis hæc potest dedu- ci ratio: Si Deus cognosceret creaturas imme- diatè in seipsis, & independentè ab essentia di- vina prius cognita, objectum formale & speci- ficativum divinæ intellectio- nis, esset ens crea- tum, vel ens ut sic abstrahens à creato & increa- to: Sed hoc dicitur nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris est evidens, illud enim censetur esse ob- jectum formale & primarium alicujus potentia, vel operationis, quod primariò & immediatè ab illa attingitur, & independentè ab alio prius at- tacto, ut constat in potentia visiva, cujus ob- jectum formale & primarium est color, quem per se primò attingit; secundarium verò & ma- teriale, paries, vel aliud subiectum colore affe- ctum; quia illud non attingitur immediatè, & per se primò, sed tantum secundariò, & median- te colore.

Minor verò fuit à nobis probata fuit in Tra- ctatu de attributis, potestque rursus hæc brevi- ter suaderi. Primò ratione Divi Thomæ jam in- sinuatâ. Cognitio desumit suam speciem & per- fectionem essentialè ab objecto formali & pri- mario, & ab illo mensuratur: Sed intelligere Dei, cum sit ejus esse, ejusque natura, non potest desumere suam speciem & perfectionem essen- tialè à creaturis, nec ab illis mensurari: Ergo ens creatum non potest esse objectum formale & primarium divinæ intellectio- nis.

C Secundò, Objectum formale & primarium divinæ intellectio- nis, debet esse quid actualis- simum, sicut & ipsa intellectio: Sed ens creatum, vel abstrahens à creato & increato, est quid po- tentiale, ut constat: Ergo non potest esse ob- jectum formale & primarium divini intellectus, sed solum ens increatum, seu divina essentia, quæ est actus purus, & ejusdem immaterialita- tis cum illo.

D Tertiò, Si creaturæ pertinerent ab objectum formale & specificativum divinæ scientiæ, etiam pertinent ad objectum formale & specificati- vum Theologiæ, cum ista sit illius expressio, seu participatio: Sed hoc est falsum, ut constat ex dictis disputatione præcedenti ad universam Theologiam articulo 3. ubi ostendimus, solum Deum esse objectum formale & specificativum Theologiæ, creaturas verò ad objectum tantum materiale & secundarium pertinere: Ergo crea- turæ non pertinent ad objectum formale & specificativum divinæ scientiæ.

E Quartò, Si objectum formale & specificati- vum divini intellectus, sit ens ut abstrahit à crea- to & increato, sequitur objectum formale fidei, & aliarum virtutum Theologicarum, esse al- quid abstrahens à Deo & creaturis: Sed hoc dicitur nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris est evi- dens, virtutes enim Theologicæ sunt participa- tiones divini intellectus & voluntatis, ac prom- de habent idem objectum formale cum illis. Mi- nor verò demonstrari solet in Tractatu de virtu- tibus Theologicis, & videtur manifesta. Si enim objectum formale & specificativum illarum vir- tutum, non esset Deus, sed aliquid creatum, vel abstrahens à Deo & creaturis, illa non essent Theologicæ: per hoc enim distinguuntur virtu- tes Theologicæ, à moralibus infusis, vel acquisi- tis, quod primæ respiciunt immediatè Deum, tanquam proprium objectum formale & speci- ficativum; secundæ verò circa aliquod ob- jectum creatum versantur, ut ibidem ostendimus.

Ultimâ ratio nostræ conclusionis potest sic brevi-

sunt, clarissime & perfectissime, ac secundum proprias earum rationes & differentias represententur, modus cognoscendi creaturas in essentia divina tanquam in causa, idea, & exemplari, multo perfectior & nobilior est, quam modus illas cognoscendi immediate in seipsis, & secundum propriam earum cognoscibilitatem & veritatem, quam Adversarii *objectivam* appellant; sicut in Angelis beatis, perfectior est notitia creaturarum in verbo, quam *matutina* dicitur, quam earum cognitio extra verbum, quam *vespertina* appellatur.

68. Ad confirmationem dicendum, quod cognitio rei in alio est abstractiva, quando non attingit existentiam rei, sed ejus tantum quidditatem & essentiam; secus vero, si attingat ejus existentiam; cognitio enim non dicitur intuitiva, vel abstractiva, ex eo quod fiat cum medio, vel sine medio; sed ex eo quod attingat vel non attingat existentiam rei: unde cum Deus cognoscendo creaturas existentes, in sua essentia tanquam in causa, non solum quidditatem sed etiam existentiam illarum attingat, cognitio illarum non est abstractiva, sed intuitiva: scientia vero possibile, quia terminatur ad rerum tantum quidditatem & essentiam; & abstrahit ab illarum existentia, pure abstractiva est: notitia autem futurorum, est intuitiva; quia terminatur ad illa, ut presentia in eternitate, quod ad cognitionem intuitivam sufficit, ut infra declarabitur, cum agemus de presentia futurorum contingentium in eternitate.

69. Objicies secundò, Si Deus non cognosceret creaturas immediate in seipsis, sed solum in seipso ut in medio prius cognito, non cognosceret eas secundum esse formale quod habent in propria natura, sed tantum secundum esse eminentiale quod habent in essentia divina tanquam in causa: hoc falsum est, ut initio articuli precedentis contra Aureolum ostendimus: Ergo & illud. Sequela Majoris probatur. Creatura non continetur in Deo formaliter, sed tantum virtualiter, seu eminenter, cum Deus non sit formaliter homo, velleo, & omnes perfectiones creaturarum habeant aliquam imperfectionem admixtam, quæ Deo repugnat: Ergo si Deus cognoscat creaturas solum in seipso tanquam in causa, & medio prius cognito, eas non cognoscit secundum esse formale quod in se habent, sed tantum secundum esse eminentiale quod habent in essentia & omnipotentia divina, tanquam in causa prima.

70. Pro solutione hujus argumenti, advertendum est, quod quando dicimus essentiam divinam esse medium in quo Deus cognoscit creaturas, non sumimus essentiam divinam ut distinctam ab attributis, cum ut sic non sit causa ad æquata illarum; sed simul cum attributis quæ ad productionem creaturarum concurrunt, nempe ideis & arte divinâ, ut illas representantibus, intellectu ut dirigente per scientiam simplicis intelligentiæ, voluntate ut movente & applicante per decretum, & omnipotentia ut exequente per actum imperii, sicut infra ostendemus. Hoc præmissis, ad argumentum respondeo, negando sequelam Majoris; ad cuius probationem dico, quod licet creatura non contingatur formaliter in essentia divina, sed tantum eminenter; continentur tamen formaliter (non in esse entitativo, sed intelligibili) in aliquo attributo, quod ad earum effectum concurrat, nempe in ideis &

A arte divina; cum enim Deus sit causa efficiens intellectualis, ratione suæ ideæ & verbi, præhabet res omnes in se formaliter, non in esse entitativo, sed intelligibili & representativo; sicut artifex creatus sua opera, juxta illud, *Qui fecit caelos in intellectu*; & hoc sufficit ut creatura cognoscantur à Deo secundum esse formale quod habent in seipsis, & non solum secundum esse eminentiale quod habent in divina essentia & omnipotentia.

Aliam hujus argumenti solutionem insinuavimus in Tractatu de visione beata, ubi diximus duplicem dari continentiam eminentialem: unam imperfectam, & se extendentem solum ad aliquam rationem communem & genericam, qualis est illa quæ convenit Soli & aliis corporibus cælestibus, respectu corporum inferiorum, quæ causant solum quantum ad aliquam rationem communem & genericam, puta rationem viventis, vel corporis corruptibilis, quam per se primò in rerum inferiorum generationibus attingunt: aliam perfectam, & se extendentem non solum ad rationes communes & genericas, sed etiam ad differentias atomas & individuales, quæ soli Deo competit; cum ipse solus per se primò attingat in rebus creatis rationem entis producibilis, in differentis omnium rerum creaturarum transcendentaliter inclusam. Quamvis ergo primum genus continentia eminentialis non sufficiat ad manifestationem rei secundum esse formale, & quantum ad eius rationem specificam & individualem, bene tamen secundum; quia cum talis continentia eminentialis perfectissima sit, & ad omnes rationes, tam genericas, quam specificas, & individuales se extendat; æquivalere continentia formali, subindeque præstare potest omnia quæ illa præstat, & ducere in cognitionem rerum secundum esse formale quod in se habent.

Objicies tertio: Sunt aliqua veritates create adeo manifestæ, ut per se ipsas, absque ullo medio, intellectu creato innotescant, ut prima principia, vel propositiones identicæ: Ergo saltem tales veritates possunt cognosci ab intellectu divino in seipsis immediate, & absque eo quod opus sit, ut prius seipsum, vel suam omnipotentiam cognoscat.

Responsio concedo Antecedente, negando Consequentiam & pariter, ob duplicem rationem discriminis. Prima est, quia intellectui creato non repugnat specificari à veritate creata, bene tamen divino, ut supra ostensum est. Secunda, quia intellectus divinus non potest cognoscere veritatem creatam, cognitione quæ non sit comprehensiva: comprehensio autem veritatis creata non potest haberi, nisi omnes illius causæ cognoscantur; & quia præcipua causa veritatis creata, est Deus, ille non potest cognoscere veritates creatas, nisi in seipso ut medio prius cognito; quæ ratio cum non habeat locum in intellectu creato, possunt prædictæ veritates ab illo in seipsis immediate cognosci.

Ex dictis in hoc & præcedenti articulo, eruditus Lector agnoscat, quam altas doctrina Thomistarum asserentium Deum omnia seipso ut in causa cognoscere, radices egerit, Patrum traditionem, & omnium scientiarum principia complexa, & quam vani fuerint hæcenus in ea convellenda Adversarii cum aris. Intelliget etiam, sententiam asserentem Deum futura contingentia in suo decreto cognoscere, non esse novum

Thomistarum inventum, ignotum antiquis Patribus, maxime D. Augustino & S. Thoma, ut P. Annatus in libro quem pro defensione scientiæ in edicæ edidit, singulis ferè paginis objicit: cum uterque S. Doctor, locis supra adductis, non aliam agnoscat in Deo creaturas quascumque seu possibles seu futuras cognoscendi rationem, quam in seipso ut in causa, & Dionysius omnium Theologorum post Apostolos antiquissimus, hanc doctrinam clarissime & disertissime tradat. Sed mirum, quod cum hæc de cognitione creaturarum in Deo controversia, tanti sit momenti ad constituendam aut evertendam scientiam mediam, eam tamen prædictus Author ne leviter quidem attigerit: sed hanc difficultatem, ex qua, ut supra ostendimus, omnino pender positio vel destructio talis scientiæ, penitus dissimulaverit: quod non leve iudicium est, adeo firmam esse nostram doctrinam, ut nihil possit Adversarii illi opponere, quod facile non excutiamus.

ARTICULUS III.

An & quomodo Deus non entia, mala, singularia, & infinita cognoscat:

PRiUSquam disseramus de causalitate divinæ scientiæ, & de modo quo Deus futura contingentia tam absoluta, quam conditionata cognoscit, breviter explicandum est, an, & quomodo non entia, mala, singularia, & infinita ab illo cognoscantur, de quo agit S. Thomas art. 10. 11. & 12. hujus questionis.

74. Dico ergo primò, Deum cognoscere non entia, seu figmenta, & entia rationis, quæ ab intellectu creata fabricantur, ea tamen nullo modo efformare.

Prima pars colligitur ex D. Thoma hic art. 9. ubi sic ait: *Deus cognoscit omnia quæ sunt in potentia creature, sive activa, sive passiva, sive in potentia opinandi, vel imaginandi.* Sed entia rationis continentur in potentia intellectus creati, & in eo habent esse objectivum: Ergo à Deo cognoscuntur.

Confirmatur: Deus cognoscit omnes hominum cogitationes, etiam vanas, juxta illud Psal. 83. *Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.* Ergo etiam cognoscit illarum objecta, quæ interdum sunt chumara, & entia rationis.

75. Secunda pars conclusionis probari solet in Philosophia. Ratio fundamentalis est, quia formatio entium rationis derogat perfectioni divini intellectus: ille enim qui format entia rationis, apprehendit objectum aliter ac est in se, ex parte rei cognita; id est in recognita apprehendit aliquid, quod reverà ei non convenit; puta relationem rationis in re absoluta ab omni respectu, vel distinctionem rationis in re omnino simpliciter. Sed hoc, ut constat, derogat perfectioni, & veritati divini intellectus, quæ consistit in adæquatione cognitionis cum re cognita, id est, in eo quod objectum cognoscatur eo modo quo est in re: Ergo efformatio entium rationis derogat perfectioni & veritati divini intellectus. Unde licet divina scientia se extendat ad entia rationis ab intellectu humano facta, vel factibilia: quia tamen talis cognitio est merè speculativa, nec apprehendit rem aliter ac est in se,

A vel non ens ad modum entis; sed solum videt non entia habere modum entis in intellectu creato, non format entia rationis. Sed hæc merces, & quisquiliæ, ad nundinas & Scholas Philosophorum remittendæ sunt: in his enim divitiis immolari, nec vacat, nec expedit.

76. Dico secundò: à Deo cognosci omnia mala naturæ, pœnæ & culpæ, non per bonitatem in creatam immediate, sed per bonitatem creatam.

Prima pars conclusionis est de fide, quam tamen videntur negare Averroës relatus à D. Thoma 1. contra Gent. cap. 71. & quidam Hæretici Albanenses, negantes Deum cognoscere peccata, nisi ex relatione Diaboli: quorum fundamentum potuit esse, quia in Scriptura Deus dicitur ignorare peccata.

Probatum primò ex Scriptura: dicitur enim de malis naturæ Sapientia 8. *Monstra scit, antequam fiant.* De malis pœnæ Amos 3. *Si erit malum in civitate quod non fecerit Dominus.* Et Proverb. 15. *Infernus & perditio coram Domino.* De malis culpæ Job. 14. *Signasti quasi in sacculo delicta mea.* Et Deuteron. 32. *Nonne hæc condita sunt apud te, & signata in thesauris tuis?* Ubi allusio fit ad sacculos lutum, vel ad eos in quibus servari solebant pondera, Deuteron. 15.

C Probatum secundò ratione desumptâ ex Divo Thoma, loco citato. Bonum intellectus est verum: Sed verum habetur in cognitione mali; nam sicut verum est bonum dari, & esse proficuum; ita etiam verum est dari malum, & esse fugiendum: Ergo Deus mala cognoscit.

Confirmatur: Cognitio mali non est damnanda, nisi quatenus inducit voluntatem ad malum, nec est deformis, nec aliquam inducit turpitudinem: tum quia visio, aut pictura monstri, potest esse pulchra: tum etiam, quia ut Deus cognoscat mala, non debet illis assimilari, quando quidem non cognoscit ea per propriam speciem illorum, & ut objecta formalia, sed tantum materialia.

D Probatum tertio: Deus perfecte cognoscit bona creata, ac proinde, quicquid illis potest accedere, & opponi: Sed malum opponitur bono, & illud corrumpit: Ergo ut perfecte cognoscat bonum, debet malum cognoscere.

Denique eadem pars suadetur. Mala culpæ Deus prohibet & punit tanquam iudex; mala autem pœnæ, & naturæ, efficit tanquam prima causa, & provisor universalis; propter bonum, & conservationem universi, unde pertinent ad ejus providentiam: At quæ cadunt sub providentia Dei, cadunt etiam sub cognitione, & sapientia ipsius, alias Deus ageret modo cæco, & ignaro: Ergo Deus talia mala cognoscit. Unde quando Scriptura dicit, Deum non cognoscere mala, hoc intelligendum est, vel quia dissimulat, differendo punitionem, vel quia non cognoscit per propriam ideam, vel quia non cognoscit per scientiam approbationis, & operativam, maxime mala culpæ, ut supra annotavimus.

E Major est difficultas circa secundam partem conclusionis, Zumele enim & alii Recentiores existimant, mala cognosci à Deo per ipsam essentiam, & bonitatem in creatam immediate. Sed opposita sententia communis est apud Thomistas: pro cuius intelligentia, & probatione secundæ partis conclusionis.

Observandum est primò: aliud esse quod

unum